

filmklubberne

PER CALUM

Gennem snart en halv menneskealder har et skiftende antal danske filmklubber ført en relativt upåagtet skyggetilværelse. Helt tilfredsstillende for klubbernes ledelse har isolationen næppe været, til gengæld har filmklubbernes position været i hvert fald forholdsvis sikker. Men med de hastige ændringer, det hjemlige filmmiljø for øjeblikket undergår, synes filmklubbinstitutionen at skulle gå en højst usikker fremtid i møde.

Hvor tidligere filmklubberne var de filminteresseredes eksklusive tempel og ofte det eneste sted at sætte lid til, når de lokale biografers repertoire svigtede og tilværelsen blev uudholdelig, er der nu pludselig et omsving på vej i filmsituationen, hvorefter klubberne ikke længere er det eneste sted, den filminteresserede kan henvende sig. Og uden større beklagelse noterer jeg mig, at filmklubber, som de kendes i dag (jeg tænker udelukkende på klubber, hvis repertoire baseres på spillefilm i 35 mm kopier) synes dødsdømte. Skal filmklubber fortsat eksistere, må der for flertallet en radikal omlægning til, og det synes mig påtrængende nødvendigt nu at tage filmklub-tanken op til revision. I løbet af et års tid eller to vil det formentlig være for sent.

Betegnende måske for det tempo, hvormed filmsituationen for øjeblikket ændrer sig, er det, at „Kosmorama“s leder-appel i april-nummeret (om ikke at glemme et filmhungrende publikum af ukendt størrelse uden for København) allerede til en vis grad er distanceret af udviklingen og dynamoen *Erik Hauerlev*.

For længst har filmfondens bestyrelse på filmfond-direktørens forslag vedtaget en principbeslutning om i fremtiden at stå som sponsor for film med formodet eller reelt manglende kommerciel appeal. Også i det mørke Jyllands mere afsides liggende pletter skal den filminteresserede nu have lejlighed til at følge filmkunstens nyeste bølger, som de skulper frem i øjeblikkets københavnske repertoire.

Ganske vist er det endnu ikke endeligt vedtaget hvornår principbeslutningen skal realiseres, men formentlig allerede til efteråret 1967 vil filmfonden have barslet og have frembragt en velskabt baby af et distributionsapparat for de kommercielt vanskelige film, som for øje-

blikket kun i ringe grad præger provinsbiografernes repertoire. Enkeltheder i planen foreligger der kun få af (bl. a. fordi projektets leder ikke er fundet) men det skulle ligge fast, at filmfonden vil arrangere forevisninger i en lang række provinsbyer – formentlig i ca. 30 byer i central position på danmarkskortet.

Og de film, som filmfonden agter at vise, vil i vid udstrækning være de samme, som filmklubberne for øjeblikket i vid udstrækning baserer deres repertoire på, hvorfor udlejerne selvsagt ikke længere vil stille dem til rådighed for klubberne, idet der vil være flere penge at hente hjem via udlån til Filmfonden.

Hertil vil filmklubberne kunne svare, at klubbernes repertoire så i højere grad må baseres på film fra Filmmuseets egne samlinger, men dels vil de klubber, der har eksisteret fra filmklubvirksomhedens start herhjemme allerede have vist de fleste af museets egne film, dels agter museet at indskrænke udlånsvirksomheden.

Sidst, men ikke mindst, vil klubberne sandsynligvis blive svigtet af den langt overvejende del af den nuværende medlemsskare. Hvis nogen finder påstanden lyder hasarderet, så tænk blot på, at de film, der gennem de seneste sæsoner har givet filmklubber øget medlemstilgang, netop har været de helt nye film, som udlejerne via museet har stillet til rådighed for klubberne, der på den måde har fået kunstigt åndedræt.

Et par tal fra museets udlånsvirksomhed illustrerer med al ønskelig tydelighed påstanden. Af 35 mm film lånte filmklubberne i sæsonen 1964–65 ialt 220 film. Heraf var de 89 film, der var stillet til rådighed for klubberne af udlejningsselskaberne. For sæsonen 1965–66 er tallene endnu tydeligere. Det samlede udlån er faldet til 178 film. Til gengæld er ialt 103 af de 178 film kommet fra udlejningsselskaberne – med film som „Processen“, „Tro og lidenskab“, „Morderenglen“ og „Den tavse mand“ som sikre favoritter. Og mens der aldrig tidligere for klubberne har været nogen ydre årsag til at foretage en sondring af medlemmerne, er det nu påtrængende nødvendigt at gøre sig klart, at det relativt store antal medlemmer i de ca. 40 filmklubber skyldes – ene

og alene -, at klubberne har været det eneste sted at gå til, mens fremtiden vil vise, at medlemsbestanden består af de virkelige filmentusiaster og de alment interesserede. Sidstnævnte gruppe udgør majoritetten.

De fleste filmklubber turde her have svigtet, idet de ikke i tide har sørget for blandt medlemmerne at skabe grund for en dyberegående interesse for film. Eksempelvis fremgår det af en undersøgelse foretaget i fjor, at nogle klubber overhovedet ikke havde nogen form for introduktion til de enkelte forevisninger samt at mange klubber ikke gennemskriftligt materiale om de enkelte film satte medlemmerne i gang med at læse om film, så der på den måde kunne skabes basis for den dyberegående interesse for film, der er afgørende for de fleste filmklubbers eksistens.

Heller ikke gennem bevidst målsætning i repertoirevalget har klubberne (alle undtagelser fraregnet, men de er få) gjort en indsats for at styrke og uddybe medlemmernes interesse, så den fra at være almen er blevet til mere. I stedet har klubberne valgt at lægge et repertoire efter de forhåndenværende søms princip: jeg vil gerne se den film, du vil gerne se den film etc., hvorefter slutresultatet er blevet en ynkelig bastard uden hverken hoved eller hale - i hvert fald uden nogen reel linie. Hvor mange klubber har arrangeret serier med det formål at vise en instruktørs udvikling, eller en genres, eller blot et lands eller en epokes udvikling? Og hvor mange har fulgt en sådan linie op med tryksager, der kunne befordre en videre interesse end blot det at se gode film? Nu kommer det til at svie.

Thi med stærkt reduceret medlemstal vil kun de færreste klubber økonomisk kunne fortsætte med at vise 35 mm film. Og museets samlinger af 16 mm film er så begrænsede, at de kun i ringe udstrækning vil kunne danne basis for en klub. Lageret vil hurtigt blive udtømt, hvorefter klubberne - såfremt de stadig vil vise film - må holde sig til, hvad det er muligt at skaffe via ambassader, Stens Filmcentral, EBC etc. - næppe tilstrækkeligt for mange.

En mulighed, som kun er de færreste klubber beskåret, er (som „Århusstudenternes filmklub“ har gjort det) selv at importere film fra udlandet. Men det er dyrt, og medlemstallet skal være endog særdeles stort, for at en klub har mulighed for at følge eksemplet. Og videre er der sprogbarrieren, som ikke i samme grad eksisterer for Århus-klubben, fordi medlemmerne her væsentligt rekrutteres fra universi-

tetet, men som i formentlig alle andre klubber vil sætte en bom for import af film uden danske (til nød svenske eller norske tekster).

En pessimistisk vurdering bliver da, at filmklubber fra at være selvstændige foretagender vil gå over til at være publikums-formidlere til de forevisninger Filmfonden - og Filmmuseet - inden længe agter at kaste sig ud i. For det må ikke glemmes, at ikke blot Filmfonden, men også museet har planer om at udvide sin virksomhed til provinsen.

Så sare det sidste er en realitet (der selvfølgelig så må ko-ordineres med Filmfondens arrangementer) vil museet dels have en bedre samvittighed, og de virkelige entusiaster i provinsen vil - alt andet lige - få bedre vilkår at pleje deres interesse under.

Selvsagt er der intet i vejen for, at Filmmuseet udmærket kan lave serier (overflytte egne specialserier) i provinsen sideløbende med lokale klubbers selvstændige virksomhed, men problemet bliver nu som før at skaffe tilstrækkeligt med film til klubberne.

Museets beholdning af negativer er i sig selv tilstrækkelig stor til, at en klub gennem længere tid skulle kunne eksistere, men kun et fåtal af disse film er på udlånslisten og en endnu mindre del foreligger i 16 mm kopier (som nævnt vil det for langt de fleste klubber blive økonomisk uoverkommeligt at fortsætte med at vise 35 mm film), og da museets økonomi ikke strækker til (og næppe i de første mange år kommer til) at få fremstillet et tilstrækkeligt højt antal 16 mm film, er der ikke her nogen umiddelbar løsning at hente for klubberne med sej livsvilje.

Tilbage bliver så muligheden af, at Statens Filmcentral får stillet ekstra mange penge til rådighed (evt. en anden institution, men SFC forekommer mest nærliggende) til at kunne oparbejde en tilstrækkelig stor beholdning af de nødvendige film i 16 mm kopier. Eller om de forskellige oplysningsforbund er interesseret i at indgå i et samarbejde med klubberne om indkøb af film. Men også her stiller jeg mig tvivlende.

Ingen synes at have villet filmklubbernes død. Omstændighederne udvikler sig i dag blot derhen, at resultatet bliver sådan. Slut på filmklubvirksomhed, som den kendes i dag. Om det vil være til nogen skade ved jeg ikke. Det væsentlige forekommer mig dog, at der bliver mulighed for at se film. Hvem der står som arrangør, er i sidste instans ligegyldigt.